

ZNAČAJ, ULOGA I VAŽNOST RIBARSKE SLUŽBE U NR SRBIJI*

Činjenica je da ribarstvo NR Srbije u čitavom svom kompleksu pretstavlja privrednu granu. Osim toga potrebno je odmah shvatiti da ribarstvo kao privredna grana Narodne Republike Srbije ima nesrazmernu specifičnost u odnosu na sve ostale privredne grane i da ta specifičnost uslovljava i poseban način organizacije, način iskorišćavanja, rukovođenja, planiranja, investiranja i vođenja određene privredne politike.

Kad se uzme u razmatranje i analizu ribarstvo Narodne Republike Srbije, jasno se uočava činjenica, da ova grana naše privrede od oslobođenja pa do danas nije u istom odnosu napredovala kao što je na primer postignut napredak u ostalim privrednim granama naše Republike.

Međutim, osnovna proizvodna baza i realne mogućnosti iskorišćavanja proizvodnih kapaciteta u ribarstvu NR Srbije su u pogledu razvitka i perspektive ove grane u prednosti u odnosu na ostale privredne grane.

Nažalost, te prednosti nisu korišćene u proteklom periodu i može se tvrditi da ribarstvo NR Srbije umesto da se razvija jednim određenim tempom, ono naprotiv stagnira.

Uzroci za ovakvo stanje ribarstva u našoj republici su raznoliki i svaki od njih je imao osetnog uticaja na krajnji rezultat ribarske proizvodnje u proteklom godinama, ali svakako jedan od najvažnijih uzroka je slabo poklonjena pažnja ovoj privrednoj grani, i pored već višestruko istaknutih gorućih problema u ribarstvu koji ili nisu rešavani ili su uvek rešavani parcijalno, a ne u svome čitavom kompleksu. U ovome svome izlaganju zadržaću se samo na jednome od uzroka koji su uslovljavali ovakvo stanje u ribarstvu. Po mome ličnom mišljenju iz čitavoga sklopa uzroka izabrao sam jedan od najosnovnijih, a to je pitanje organizovane ribarske službe, koji ću pokušati da kroz analizu osvetlim i po mogućnosti analizom ovoga uzroka doprinesem konačnom rešavanju pitanja organizovane ribarske službe.

Pojmljivo je, da svaka privredna grana i svaka privredna delatnost mora u krajnoj liniji imati jednu odgovarajuću stručnu službu, koja će imati osnovni zadatak da reguliše sva ona pitanja koja koče razvitak te privredne grane i koja je dužna da vodi određenu privrednu politiku te grane kao i da konkretno kao upravni organ ne samo reguliše već i da aktivno radi na unapređenju te privredne grane. Moram odmah napomenuti da repu-

blika Srbija od oslobođenja pa do danas stvarno nije imala jednu dobru i pravilno organizovanu ribarsku službu.

Posledice nepostojanja ili postojanja slabe ribarske službe uvek su se negativno odražavale na ukupnoj ribarskoj proizvodnji naše Republike. U prilog ovoj činjenici iznosim kratak istorijat ribarske službe od oslobođenja do danas.

U periodu od 1945. do 1947. godine praktično nije postojala ribarska služba u Narodnoj Republici. Postojao je samo jedan ribarski referent u Odeljenju za stočarstvo Ministarstva poljoprivrede NRS, koji se u ovom periodu isključivo bavio pitanjem izdavanja ribolovnih dozvola i neznatnim delom pitanjem čuvarske službe. Ribarska privreda nije bila organizovana, zakonodavstvo nije postojalo, sportsko-ribarski turizam uopšte nije bio razvijen kao ni sportska ribarska društva, njihov Savez i potsavez. Rezultati rada ovakve službe nesumnjivo morali su se odraziti i na proizvodnju. Tačni i provereni statistički podaci o ulovu ribe pokazuju da su naši proizvodni kapaciteti u ribolovu otvorenih voda bili korišćeni u 1945. godini sa 34% u 1946. sa 53%, a u 1947. sa 39%. Dovoljni su samo ovi podaci o rezultatima ribolova pa da osvetle činjenicu o značaju, ulozi i važnosti jedne dobro organizovane službe.

1948. godina pokazuje u odnosu na protekli period 1945—1947. godine u rezultatima ribolova nagli skok. Faktori koji su povoljno uticali na poboljšanje rezultata ribolova bili su nesumnjivo činjenice o postojanju istina ne prave ribarske službe već dva privredna organizovana tela u ribarstvu i to Glavne direkcije za ribarstvo u Beogradu i Pokrajinske direkcije ribarstva u Novom Sadu. Već u toj godini rezultati ribolova pokazuju da je proizvodni kapacitet naših ribolovnih voda iskorišćen sa 65%. Obe Direkcije za ribarstvo u toj godini bile su daleko od toga da uopšte liče na jednu ribarsku službu, a uzimale su nasuprot zakonskim propisima prerogative upravne ribarske službe u NR Srbiji. U tom periodu vremena to je bila jedna neophodna nužnost. Tada je posvećena najveća moguća pažnja samo razvijanju državnog sektora ribarstva, dok su potpuno zanemareni ostali sektori kao i sportski ribolov.

Nasuprot 1948. godini 1949. godina je karakteristična jer se u njoj uočava nagli pad ribarske proizvodnje otvorenih voda. U toj godini proizvodni kapaciteti otvorenih voda koriste se sa svega 36,5%. Posledice ovakvog stanja su rasformiranje obe Direkcije za ribarstvo i formiranje Uprave za ribarstvo pri Ministarstvu poljoprivrede koja je živela svega 5 meseci, pa potom i ona rasformirana. Jedino je pozitivno u ovoj godini što je Narodna skupština Narodne Republike Srbije donela nov

* Referat održan na Prvom savetovanju o problemima ribarstva NR Srbije. Zbog značaja pojedinih referata za razvitak ribarstva uopće domijet ćemo u našem listu neke od njih u skraćenom obliku.

Zakon o ribarstvu Srbije koji je bio izrađen u Upravi za ribarstvo.

Period od 1950. do 1954. godine je veoma karakterističan što u tom periodu praktično nije postojala prava ribarska služba, jer je tokom čitavog tog razdoblja vršeno stalno rasformiranje kako Ministarstava tako i pojedinih Uprava i Direkcija koje su se periodično bavile i pitanjima ribarstva kao privredne grane. U tome periodu vremena kapaciteti ribolovnih voda NRS koristili su se u rasponu od 62% do maksimalno 89% u 1953. godini.

Najzad, krajem 1954. godine Uprava za poljoprivredu NRS formira začetak jedne ribarske službe koja ako se bude i dalje izgrađivala i usavršavala, moći će da odgovori svom velikom zadatku na razvijanju ribarstva naše Republike. Nažalost, naše najveće produkciono područje u ribarstvu čitave Republike, područje Autonomne Pokrajine Vojvodine već duži niz godina nema uopšte nikakve organizovane ribarske službe.

Kada se uzme u analizu samo ovaj mali broj navedenih činjenica za protekli period u ribarstvu NRS, onda mora biti svakome jasno da se nisu mogli očekivati ni veći rezultati na polju ne samo povećanja ribarske proizvodnje već da nije uopšte bilo moguće ostvariti ni minimum korišćenja proizvodnih kapaciteta. U tom pogledu trebala je da odigra najvažniju ulogu ribarska služba Republike. Kako ona praktično u proteklom periodu nije postojala, ili je pak postojala sporadično i loše organizovana i rukovođena, onda se ne treba čuditi ovakvom stanju u ribarstvu NRS, kao ni tome što ni socijalistički sektor ribarstva, ni zadružni sektor ribarstva, a ni sportski ribolov nije razvijen do one mere koju dopuštaju realne mogućnosti naših ribolovnih voda. Bez organizovane ribarske službe, bez ribarskog zakonodavstva, bez planski organizovanih i sprovedenih mera na zaštiti i unapređenju ribarstva, nisu se mogli očekivati ni bolji rezultati.

Otuda kada se govori uopšte o unapređenju ribarstva i podizanju ove privredne grane na nivo realnih produktivnih mogućnosti naših voda, mora se prvenstveno govoriti o organizaciji i to savremenoj organizaciji ribarske službe, koja treba da bude nosilac svih težnji u podizanju i unapređenju ove privredne grane.

Da bi se otklonili svi dosadašnji propusti, nedostaci i greške činjene u ribarstvu naše Republike, smatram da bi bilo potrebno uraditi sledeće:

1) Organizovati jedinstvenu, centralizovanu, stručno-upravnu službu ribarstva Republika pri Upravi za poljoprivredu.

2) U okviru ove službe organizovati jedinstvenu, dobro opremljenu stručnu čuvarsku kontrolnu službu na svim ribolovnim vodama NR Srbije.

3) Doneti najhitnije nove zakonske propise o ribarstvu, jer je stari zakon o ribarstvu NR Srbije iz 1949. godine u velikoj meri zastareo i sukobljava se već danas sa propisima Ustavnog zakona, i kroz nove zakonske propise naći pravo mesto ribarskoj službi.

4) U okviru ribarske službe Republike osnovati najnužniji broj ustanova sa samostalnim finansiranjem koje će se isključivo baviti unapređenjem ribarstva, tj. koje će imati na raspoloženju izvesne objekte i sredstva za praktično vršenje službe unapređenja, kao što su poribljavanje opustošenih voda itd. Ove ustanove bi trebale imati delokrug rada i tip rasadnika i veterinarsko-stočarskih stanica u poljoprivredi.

5) Naučnu službu ribarstva Republike staviti isto tako pod jedinstvenu i centralizovanu upravu ribarske službe, da bi se na taj način obezbedila puna koordinacija na svim poljima te privredne grane. Na taj način, u punoj meri bi bilo obezbedeno da nauka bude u službi ribarske prakse i ribarske privrede.

Možda je ovaj moj predlog za naše današnje prilike po postojećim zakonskim propisima nemoguć, pošto se ovde radi o jednoj centralizovanoj službi koja bi po shvatanju mnogih, bila u sukobu sa delatnošću i samostalnošću autonomnih jedinica i komuna; ali pošto se ovde radi o jednoj privrednoj grani punoj specifičnosti, kojih inače druge privredne grane nemaju i pošto čitav hidrografski sistem naše Republike pretstavlja jednu ribarsko-biološku i ekonomsku celinu, koja se u svakom slučaju mora i tretirati jedinstveno kako u pogledu zaštitnih mera, mera za unapređenje i načina iskorišćavanja, onda se ovako centralizovana služba u ovome trenutku i u ovakvom stanju u kome se nalazi ribarstvo, nužno nameće.

Logično je, da se naše ribolovne vode ne mogu deliti ni po dužini ni po širini između autonomnih jedinica i komuna, jer na vodama nema granice, a ribe migriraju u celom slivu, a u praksi se baš poklapa da su granice autonomnih jedinica baš povučene duž naših ribolovnih voda ili pak preko između pojedinih komuna. Ma kakvo suprotno gledište po ovom pitanju je suprotstavljane zakonima koji vladaju u prirodi, a koje čovek ne može u današnjem stepenu razvitka ni izdaleka sprečiti. Vode će i dalje teći svojim tokom u svojim slivovima, a ribe će i dalje migrirati iz jedne vode u drugu. Bilo bi suvišno postaviti pitanje da li ribe u našim vodama pripadaju samo jednoj komuni ili jednoj autonomnoj jedinici ili pak pripadaju i vode i ribe u njima čitavoj društvenoj zajednici.

Ukoliko iz bilo kojih razloga ne bude bilo moguće prihvatiti ovaj moj predlog u celini, onda predlažem, ali ne kao najsretnije rešenje, organizaciju ribarske službe po autonomnim jedinicama sa istom predloženom organizacijom i delokrugom rada, kao što je predloženo za centralizovanu republičku službu ribarstva.

Po mom ličnom mišljenju centralizovana ribarska služba republike ni u kom slučaju ne bi zadirala u osnovna prava autonomija i komuna, jer će se preduzeća i ostale privredne organizacije kao i sportski ribolov razvijati u okviru svojih komuna i zajednica komuna normalno s tim samo što će ovako centralizovana služba ribarstva koja jedin-

stveno obuhvata čitavu granu, u veoma osetnoj meri ubrzati razvoj ribarstva kao privredne grane.

U svakom slučaju formiranjem jedinstvene ribarske službe, jačanjem stručnih kadrova u dovoljnom broju i sticanjem odgovarajućeg iskustva, centralizacija ribarske službe bila bi prelaznog karaktera i posle izvesnog perioda od nekoliko godina moglo bi se pristupiti punoj decentralizaciji

upravo do zajednica komuna, s tim, što bi onda centralizovana služba ribarstva imala jedan sasvim drugi karakter.

U Beogradu, 17. V. 55. god.

MIHAJLO RISTIĆ

Direktor Zavoda za ribarstvo NR Srbije

Ing Babuder Ida, Zavod za ribarstvo NRS

RIBNJAČARSTVO U ZAPADNOJ NJEMAČKOJ

»Osvrt na gajenje šarana«

Struktura njemačkog ribnjačarstva je za nas vrlo interesantna, jer dok su se kod nas razvila uglavnom veća ribnjačarstva kao samostalna gospodarstva, dotle je u Njemačkoj razvitak išao pravcem osnivanja mnoštva sitnih ribnjaka za uzgoj šarana. Zbog toga smatramo potrebnim da za čitaoce našeg lista damo kratak prikaz ribnjačarstva u Zap. Njemačkoj, da bi se dobio uvid u sve one faktore, koji su utjecali na razvoj i suštinu organizacije gajenja šarana u toj privredno naprednoj zemlji.

Ukupna površina pod ribnjacima u Zap. i Ist. Njemačkoj iznose 59.912 ha. Od te površine otpada na Zap. Njemačku 21.000 ha, dakle oko $\frac{1}{3}$ ukupne površine. U Ist. Njemačkoj se nalaze oblasti najrazvijenijeg ribnjačarstva (Galicija, Lausitz), gdje ima izvjestan broj većih samostalnih ribnjačarstva. Zad. Njemačka, međutim, je zemlja gotovo isključivo sitnih ribnjaka. Bavarska imade najveći broj ribnjaka i najveću površinu pod ribnjacima od svih ostalih pokrajina Zap. Njemačke. Na nju otpada oko 50% ukupne površine tj. 10.788 ha sa svega 5.815 pojedinačnih ribnjaka. Iz tih podataka odmah upada u oči, da je diljem te pokrajine rasijano obilje malih ribnjaka sa sasvim neznatnom površinom. U Aischgrund-u, maloj provinciji Bavorske, imade općina, gdje svaki seljak bez iznimke imade mali ribnjak, kao što kod nas ima predjela, odnosno mjesta, gdje svaki seljak posjeduje bar malu parcelu vinograda i sl. Taj predio koji se nalazi sjeverno od Nürnberga u području rijeke Aisch imade ukupno 21.258 ha obradive poljoprivredne površine. Na toj površini se nalazi 2.830 malih ribnjaka sa ukupno 1.848 ha kod 753 vlasnika. Najveći broj seljačkih gospodarstava ima pod ribnjačkom površinom $\frac{1}{2}$ —3 ha površine, a najveći broj pojedinačnih ribnjaka je ispod $\frac{1}{2}$ ha. Ta je oblast čuvena, što je uzgojila svoju vlastitu rasu šarana tzv. Aischgundskog šarana, koji je poznat daleko van granice Njemačke.

Uslovi koji su uticali na razvitak ribnjačarstva

Razvitak gajenja riba u Njemačkoj datira od 14. vijeka. Posebni utjecaj na taj razvitak imala

je crkva, koja je propovijedala duge postove, koji su pozitivno utjecali na veliku potražnju ribljeg mesa i njegovu visoku cijenu. Međutim, kasnije se ispoljio još jedan faktor, koji je stimulirao opstanak i dalji razvitak ribnjačarstva, a to je povoljan utjecaj vodenih površina na hidrografske prilike i poljoprivredne prinose. Opsežni meliorativni radovi, kojima je bila glavna svrha otklanjanje negativnih pojava visokih voda, imali su štetnih posljedica time što se veoma brzim oticanjem vode i njenim odvođenjem u dobro regulisane vodene tokove smanjila razina podzemne vode. Pošto se ta pojava veoma negativno odrazila na poljoprivredu, to je nastupio tako reći pokret za što duže zadržavanje vode na svim pogodnim mjestima. Jasno je, da se pokazalo najsvrsishodnijim u tom pogledu, ako takove vodene akumulacije sa svojim pozitivnim uticajem na klimatske i zemljišne prilike jednoga kraja budu iskorištene, odnosno izgrađene u obliku ribnjaka za gajenje riba. Na taj način oni postaju jedna od grana seljačkog gospodarstva i seljaci ih njeguju i cijene ne samo zbog njihove produktivnosti i rentabiliteta, nego i zbog indirektnog povoljnog utjecaja na poljoprivrednu proizvodnju. Stručna štampa sa svoje strane doprinosi širenju tih saznanja, odnosno razjašnjavanju velike i višestruke koristi od njegovanja starih i podizanja novih ribnjaka za uzgoj šarana.

Položaj i način izgradnje ribnjaka

Osnovno je obilježje mnoštva malih ribnjaka, da su izgrađeni na takovim prirodnim položajima, na kojima se može uz relativno najmanje troškova podići ribnjak. To su obično pogodna mjesta, gdje se mogu pregraditi, zatim najniže položena mjesta, gdje nije potrebno podizanje dugih nasipa. Za ribnjake su vrlo često iskorištena najslabija, nisko položena i zamočvarena zemljišta. Snabdijevanje vodom je iz potoka, rječica i jezera, ili pak ribnjak sakuplja isključivo oborinske vode, koje se sitnim kanalima iz više položenih terena slijevaju u ribnjak. Velika većina malih ribnjaka se na taj na-